

COSMIC GREEN SOLITUDE

–Radu Băieș, Mircea But–

Egy ideig úgy tűnhetett, hogy a kolozsvári Művészeti és Design Egyetemen 2015-ben végzett Mircea But lázad az előző generációt híressé tevő festői realizmus ellen, sávós mintákat, poligonális vonalhálókat és ipusztriális felületeket variáló absztrakt vásznaival. Pedig Butot ekkor sem érdekelte a Frank Stella-i értelemben vett, jelentéskioltó formalizmus, sokkal inkább a festészet klasszikus nagy kérdései. Az akadémiát egy Monet-nak szentelt, drámaian megmozgatott, absztrakt monumentális tájképsorozattal zárta le (*Claude Monet Street*, 2015), hiszen – ahogy mondja – „Az az absztrakció felé vezető lépés érdekel, amit Monet tett meg nagyméretű *Vízililiomaival*”. Másik fő példaképe a „festők festője”, Diego Velázquez, akinek évszázadokon átívelő szakmai know-how-ja, finom fogásai és trükkjei nyugtázták le. Mircea But alapvetően a hagyományos, festői szemén, érzékszervi hálón átszűrt látványvilágot, valamint a természeti és a városi tájat használja kiindulási pontként. A Plan B berlini rezidens művészeként a városi környezet fragmentumait fotózta a német fővárosban (2015), majd ezekből bontotta ki azt a finoman rétegzett, szerkezeti rajzolatok formai egyensúlyát kereső, non-figuratív sorozat, amely pályájának első két-három évét meghatározta. A precízen strukturált váz egy-egy érzékenyen megformált, festői eszközökkel teremtett térbeli matérián öltött testet: But sokszor használt gipszet, vakolatszerűen hordva fel (és tördelve vissza) a vásznon a sorjás anyagot, máskor a

friss monokróm festékbe karcolt imbolygó vonalakat az ecset nyelével. A friss gesztusok nyomait őrző felületet hol olajjal, hol akrillal, hol ipari festékszóróval vette kezelésbe. Szürkék, lilák és zöldek visszafogott, érzékeny színskáláján dolgozott, hagyva érvényesülni a mesterségesen teremtett enyészet csendes melankóliáját. A különféle színű és textúrájú mezők variálásából összeálló absztrakció a lepattogzott festékű, előregedett ipari vasajtók – lásd az egykori kolozsvári Ecsetgyár miliójét, ahol a fiatal But első műterme volt – esztétikáját idézi. Legfrissebb, 2017 második felében született *Temetői tájak* című sorozatában visszatért a valóságábrázolás realista tradíciójához, azon is belül mindenekelőtt az impresszionisták festőiségéhez, miközben elárulja kedvenc zöld színskálájának valódi eredetét a ködpárával tompított erdőktől a mohos aljnövényzetig. Friss képein a Nagybánya környéki falusi temetőket festi meg borongós őszi fákkal, keresztekkel, fa fejfákkal, füves sírhantokkal és az elmaradhatatlan művirágokkal. But nem morbid temetői látképeket fest, hanem a sírok között lüktető – de nem túl tolakodó, szinte láthatatlan – életet keresi, a lakmározó kukacoktól kezdve a viruló növényzetig. „Egyedül a plasztik művirágok halottak igazán – mondja –, bár élőknek tünnek, de nevetséges termékek, a halhatatlanság utolsó kétségbeesett gesztusai.” A fák ágai felett reménykeltően nyílik meg az égbolt. „A halál természetes, nincs benne semmi sötét” – teszi hozzá.

–Rieder Gábor

ART+TEXT BUDAPEST

1054 Budapest, Honvéd utca 3.

+36 20 936 9889, info@artplustext.hu, www.artplustextbudapest.com

Nyitvatartás: kedd-péntek: 12:00-18:00 és bejelentkezéssel

COSMIC GREEN SOLITUDE

–Radu Băieș, Mircea But–

Radu Băieș nemcsak azon a híres kolozsvári Művészeti és Design Egyetemen tanult, ahonnan az elmúlt évtized olyan iskolateremtő (lásd. Kolozsvári Iskola) mesterei katapultáltak ki a nemzetközi art world elit mezőnyébe, mint Adrian Ghenie vagy Victor Man, hanem ott is született, ebben a nagy múltú, gótikus templomára és pazar óvárosára büszke erdélyi városkában. Bár messziről jött látogatónak Kolozsvár inkább tűnik egy régi időkről mesélő álmos kisvárosnak, közben a 20. század modernizációjának köszönhetően mégiscsak olyan miliőt teremtett a fiatal Radu Băieș köré, ahol szembesülhetett a civilizáció vs. természet romantikáig visszanyúló ellentmondásaival. Az egykori gyártelepekből kialakított nyüzsgő kortárs művészeti központoktól félórányi autóútra pásztorok terelgetik juhnyájakat a fehér felhőgomolygásba burkolózó Kárpátok magas hegycsúcsai között. Kolozsváron kézzel fogható közelségben van a – kis túlzással – akár romlatlannak is nevezhető természet. Ez a mély sötétzöldben és kékekben fürdőző, fenséges érzetet sugalló, holdfényvel bevilágított éjszakai táj jelenik meg Radu Băieș legtöbb festményén. Például a fantasy erdők antropomorf varázsfáit idéző, hatalmas lombkoronájú magányos faóriásának képében. Băieș a fenti és a lenti világot összekötő mitikus tengelyként, egy erdélyi axis mundiként festette meg ezeket a fákat. Sötétlő lombzatuk rajzos és töredezett, arra ingerli a nézőt, hogy – mint Leonardo vagy a gestaltpszichológiai tanította – beleképzelve a formákat, figurákat, szellemeket és arciboldói arcokat a levelek plasztikusan modellált

tömegében.

A különböző változatokban megfestett méltóságteljes fák alatt ott fekszik egy öreg nagyapa, aki a nagyvárosba áttelepítve, vissza-visszajárt jól ismert fái közé, hogy még egyszer igazán jót aludhasson a lombok alatt. Ebben a rosseau-i ártatlanságban mégis található egy nagy adag sebezhetőség: Băieș tájai nem bukolikus legelők (sokszor birkákkal tele), hanem az éjszakai holdfényben megmerítkező titokzatos hegyvidéki birodalmak. Korábbi festményein még nem is önmagukban tűntek fel, hanem egy ütött-kopott kanapé mögött a falra vetítve. A főiskolán talál, formáját vesztett, meghurcolt szófa Băieș főiskolán talált első nagy motívuma. A finoman simogató, lehelet finom ecsettel megfestett kanapékat meleg villanyfény cirógatja, miközben mögöttük megnyílik a tér, a falként feltűnő háttér valójában egy képzeletbeli, vadregényes tájra nyílik rá, egymásra montírozva az enteriőrt és a külvilágot. A *The empty throne* című változaton absztrakt robbanássá szétolvadó háttér előtt egy lángolóan vörös takaró borítja az üres szófát, megidézve a klasszikus művészet hiányát, egész pontosan Tiziano III. Pál pápa portréjának legendásan virtuóz karmazsin bársonyt. Băieș – a Kolozsvári Iskola fiatal képviselőjeként – bensőséges, személyes viszonyt ápol az európai festészeti tradíció nagy mestereivel. Nemcsak Tiziano szellemét idézi meg, hanem tenyérynyi méretű, saját kezűleg készített fatáblákra festett kicsi „ékkövein” a későreneszánsz figurákat is. Legfrissebb műveiben szürreális égi fényekkel egészíti ki bukolikus festészeti vízióit.

–Rieder Gábor

ART+TEXT BUDAPEST

1054 Budapest, Honvéd utca 3.

+36 20 936 9889, info@artplustext.hu, www.artplustextbudapest.com

Nyitvatartás: kedd-péntek: 12:00-18:00 és bejelentkezéssel